

Bolonya, algunes dades (1) *

per Pere Vendrell

Què és Bolonya?

Bolonya (Bologna, en italià) és abans que qualsevol altra cosa una magnífica ciutat del nord d'Itàlia, situada a la Pianura Padana (la Vall del Po). Fou en aquesta ciutat on l'any 1999 es reuniren els ministres d'Educació de 29 països, majoritàriament de la Unió Europea, però també altres que no en formen part com Suïssa. El lloc triat no fou casual, perquè a Bolonya es troba la que es considera la universitat més antiga d'Europa, l'Studio que fou creat l'any 1080 i en ella estudiaren escriptors com Dante Alighieri o Petrarca. Els països allí reunits signaren l'anomenada declaració de Bolonya.

Abans de la declaració de Bolonya

En primer lloc cal dir que no tot va començar amb aquesta declaració. Onze anys abans, l'any 1988, s'havia produït la reunió de rectors de les universitats europees també a Bolonya, on signaren la Magna Charta Universitatum que proclama la llibertat de recerca i ensenyament de les universitats, al mateix temps que remarca la necessitat de mutu coneixement i d'intercanvi. Posteriorment, l'any 1998, en una reunió a la Universitat de la Sorbona (París) en la que participaren França, Itàlia, Regne Unit i Alemanya es va remarcar que Europa no es pot construir exclusivament sobre la moneda i l'economia i que cal incloure-hi el coneixement que representen les universitats europees.

Què diu la declaració de Bolonya?

Bàsicament, reconeix la necessitat d'un sistema de títols reconoscibles i comparables, estructurats en dos cicles, que adoptin un sistema de crèdits transparent que facilitin la mobilitat dels estudiants i dels titulats. A més, es demana l'augment de la col·laboració europea per promoure la qualitat de l'ensenyament i el desenvolupament de criteris i metodologies comparables.

Què és el procés de Bolonya?

El propòsit d'aquestes declaracions és la creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior i es fixa l'any 2010 com a data límit per aconseguir els objectius descrits. S'entén com a un procés perquè cal que els països que s'hi han adherit realitzin de forma progressiva les transformacions necessàries en els seus sistemes educatius per tal d'assolir el nivell de convergència fixat. En el transcurs d'aquest procés s'han afegit altres països als 29 signants inicials i s'ha arribat a la xifra de 46 països, molts dels quals no formen part de la Unió Europea, com Rússia o Turquia.

* **NOTA:** Aquest és el primer de tres escrits sobre el tema. Els següents seran: *Bolonya, algunes crítiques (2)* i *Bolonya, versió espanyola (i 3)*

NOTÍCIES

- Fins a finals de gener romandrà a la planta baixa de la Facultat (Campus Casanova) l'exposició de **Medicus Mundi**.
- S'han iniciat les reunions per a la planificació de 2n curs del **Grau de Medicina**.
- S'ha arribat a un acord amb l'**Escola Oficial d'Idiomes** per l'oferta de l'assignatura optativa **Anglès mèdic**.
- La Fundació Galatea, vinculada al Col·legi Oficial de Metges de Catalunya, administrerà una enquesta sobre **Salut i estils de vida** als estudiants de 4rt curs de Medicina.
- El 14 de desembre s'ha obert la preinscripció pels **cursos de formació del professorat** que organitza l'Institut de Ciències de l'Educació. Versaran sobre els següents àmbits temàtics: planificació docent, metodologies i estratègies d'aprenentatge actiu, recerca, campus virtual i TIC per a la docència i desenvolupament professional.
- El 10 de desembre va tenir lloc la presentació del llibre **Codi genètic**, d'Amàlia Lafuente, guanyador del 18è premi literari Ciutat de Badalona de Narrativa i 22è premi literari Països Catalans-Solstici d'Estiu.

“ **PETITS ESPAIS DE REFLEXIÓ**
“L'ensenyament basat en l'aprenentatge” és un pleonasma,
com “pujar a dalt” o “un tub buit per dins”. ”

Treball i avaluació en grup

per Antoni Vallès

Entre els problemes per a la docència que preocupen als professionals reflexius figuren en un lloc preeminent la manca d'estratègies per provocar l'aprenentatge en grup, la seva coordinació amb l'aprenentatge individual i la necessitat de disposar d'instruments que permetin conèixer en quin punt del seu procés d'aprenentatge es troba l'alumne.

El propòsit de fer front a aquests problemes va motivar el disseny de l'experiència que aquí es descriu. Ens vàrem plantejar com a objectius la utilització de la discussió en grup com a recurs per l'aprenentatge de l'aplicació de conceptes bàsics a un cas, l'ús del llenguatge de l'assignatura i la vivència de l'avaluació com a quelcom formant part del procés d'aprenentatge i no només com un element final.

Vàrem repetir l'experiència durant cinc anys, en l'assignatura de Bioestadística, en diferents tipus de tasques, com ara contestar un qüestionari de 50 preguntes de veritable-fals, definir conceptes, resoldre problemes o fer l'estadística descriptiva de diferents tipus de variables.

Per tal de facilitar la descripció del procediment aplicat, ens centrarem en la tasca de contestar un qüestionari de 50 ítems de v-f. Es tracta d'una activitat que es pot realitzar en gairebé totes les assignatures i, per aquesta raó, resulta més fàcil la generalització a altres contextos.

Descripció. Esquemàticament, el procediment s'articula en els següents passos:

- 1. Resposta individual.** Cada alumne contesta les preguntes del qüestionari com si es tractés d'un examen final.
- 2. Treball en grup.** Es distribueixen els alumnes en grups petits (màxim de 10 persones). Cada grup ha d'elaborar una resposta única i per tant consensuada del qüestionari. Aquesta resposta es lliura al professor, fent constar també les respostes en què no s'ha arribat a un consens.
- 3. Correcció en grup.** En la mateixa sessió té lloc la correcció conjunta amb tots els grups i el professor. Es dedica especial atenció als ítems "problemàtics", en què algun grup ha tingut dificultat en aconseguir el consens o que no s'han contestat.
- 4. Autocorrecció individual.** En finalitzar la sessió, cada alumne corregeix el seu qüestionari i l'entrega al professor, que avalua la correcció.

El professor retorna el qüestionari a l'alumne, que l'inclou en el dossier personal dels materials generats en totes les activitats del curs i que ha d'entregar el dia de l'examen final.

Resultats. Per tal de tenir indicadors de l'eficàcia de l'experiència vàrem comparar els resultats obtinguts en el mateix tipus de prova, abans i després d'aplicar el procediment descrit. No vàrem trobar diferències significatives en l'avaluació dels coneixements (en la mitjana de les notes obtingudes en les preguntes d'elecció múltiple) però sí es va constatar una substancial millora en una pregunta on es demanava justificar la resposta

Evolució. Al llarg del temps, hem augmentat el nombre d'activitats i n'hem modificat algunes, en funció de l'equilibri aconseguit entre el grau de discussió que determinats conceptes havien provocat en les sessions de grup i la seva productivitat. També ha anat evolucionant la relació entre l'avaluació final de l'assignatura i aquestes activitats, que han passat de no comptar res a representar un 20% de la nota final.

Generalització. L'experiència és aplicable a qualsevol assignatura que, en part o totalment, es plantegi com a objectius que l'alumne, utilitzant el llenguatge pertinent, raoni, discuteixi, prengui decisions o aprengui a seleccionar els conceptes que ha d'aplicar per resoldre un cas concret.

Per a obtenir els millors resultats possibles, des del punt de vista del procediment, és necessari desenvolupar recursos per aconseguir disposar d'espais pel treball en grups petits i procurar que totes les fases de l'experiència es facin el més properes possibles en el temps: desitjablement, el mateix dia.

Però l'aspecte més important rau en la vessant conceptual i té a veure amb la qualitat de les activitats d'aplicació que es proposen. Aquestes han de ser pertinents als objectius i el repte és trobar el grau just de dificultat: ni molt elevada (el millor del grup parla i els altres copien) ni massa baixa (no provoca discussió en grup).

Referències

- Graham Gibbs i Claire Simpson. *Condicions per a una avaluació continuada que afavoreixi l'aprenentatge*. Quaderns de Docència Universitària. ICE i Editorial Octaedro (2009)
- Donald A. Schön. *El Profesional reflexivo: cómo piensan los profesionales cuando actúan*. Paidós Ibérica (1998)

INICIATIVES DOCENTS DELS ESTUDIANTS

El projecte Hospital Ossets de Peluix (HOP)

Organitzat per estudiants universitaris de Ciències de Salut de la UB i la UAB, el projecte va dirigit als estudiants de Medicina, Farmàcia, Nutrició, Infermeria i Odontologia, com a activitat de lliure elecció, de 4 crèdits.

L'objectiu és apropar la medicina als nens sans perquè perdin la por a les bates blanques i, endinsant-se en el joc, assimilïn el funcionament del sistema sanitari i adquireixin conductes saludables.

L'activitat gira al voltant de què els nens i nenes facin d'acompanyants dels seus ossets de peluix a l'HOP que s'organitza a la seva escola i que consisteix en una gimcana formada per 5 tallers:

- Per començar, el nen porta el seu osset a la consulta mèdica on se li fa una exploració completa incloent-hi, si cal, radiografies. Se li fa un diagnòstic i se li prescriu un tractament.
- Passen a un quiròfan, on aprenen la importància de l'esterilitat i tracten el tema de l'anestèsia.

- Van a la farmàcia, on es fa un taller sobre el perquè del compliment antibiòtic i com lluitar contra els polls. També recullen els medicaments receptats pel metge.
- El següent pas és el taller de nutrició, on es treballen els aliments saludables.
- Acaben el recorregut amb el taller de fisioteràpia, on juguen a realitzar correctament alguns moviments, com ara agafar la motxilla o asseure's en una cadira.

L'activitat consta d'unes jornades formatives i un taller amb nens de 1r i 2n de primària. Les primeres jornades formatives i la prova pilot del taller tingueren lloc els dies 10, 11 i 12 de desembre a la Facultat de Medicina (Campus Casanova).

Bones Festes!

L'equip del Butlletí
Wilma Penzo | Antoni Vallès
butlletifm@ub.edu